

gewelddadig ritueel op de Bühne. Hun opvoeringen zijn performances, onweerlegbaar strak gestructureerd en wars van improvisatie, maar even onmiskenbaar ingebed in de intensiteit van het moment en van de speler. Deze acteurs en actrices zijn in de eerste plaats performers, thuis in de lichaamscodes van de popmuziek, de dansvloer, de nachtclub en de straten van de grootstad. Zij zijn uit op het bewerkstelligen van de catharsis, bruut en wreed leiden zij hun publiek met harde hand en met behulp van een bombardement van klank en film- en video-beelden naar dat seculier moment van verlossing. Naar dat ogenblik waarop de overkill aan beelden, iconen, klanken, teksten, gebaren en choreografieën heel even een betekenisvolle configuratie blootlegt om vervolgens al even snel weer in het gezicht van de kijker te exploderen.

Daarin verschilt *Tight Right White* van de beeldenstroom van de televisie die vierentwintig uur nonstop alsmar meer van hetzelfde lijkt te produceren en veeleer een verdovend effect nastreeft. Abdoh's voorstelling koestert een voorliefde voor de dubbelzinnigheid: via het geweld legt zij zowel de angst als de fascinatie voor de vernietiging bloot. Tenslotte neemt het geweld ook in de traditie van de zwarte ontvoogdingsstrijd een cruciale plaats in. De Black Panthers omarmen het aanwenden van geweld-daden als een middel tot sociale controle, met geweld hopen zij de blanke vijand te overmeesteren. Soledad Brother George Jackson schrijft in '70: "The symbol of the male here in North America has always been the gun, the knife, the club. Violence is extolled at every exchange: the tv, the motion pictures, the best-seller lists. The newspapers that sell best are those that carry the boldest, bloodiest headlines and most sports coverage. To die for king and country is to die a hero." Oog om oog, tand om tand, meent the black male en hij kijkt neer op die doetjes van zwarten die hun mannelijke dadendrang niet willen etaleren. Niet alleen de zwarte mannetjesputter, oordeelt Abdoh en op video toont hij doorheen het hele *Tight Right White* alsmar opnieuw een fragment uit John Woo's *The Killer*, superieure cultfilm van de Chinese grootmeester van de gewelddadige film. Woo, inspirator voor filmkathedralen van bloed als *Reservoir Dogs* en *Killing Zoë*, oogst wereldwijd succes met fetisjistische altaren

van vuurwapens, exploderende wagens en male bonding, waarop de lichamen van wetsdienaars en moordenaars gelijk worden geofferd in orgastische en hypnotiserende choreografieën van stervende lichamen.

Die moderne icoon van het geweld stelt Abdoh in staat het blikveld te verruimen. De phallogocentrische agressie is tenslotte geenszins het alleenrecht van de zwarte agent provocateur. Niet alleen de zwarte stud zwaait graag met zijn pistool, met zijn lul. "Geweld heeft geen last van nationalistische bekrompenheid", schrijft Stephen Sanders nog, evenmin van etnische categorieën of van voorgeschreven raciale en seksuele identiteiten. Reza Abdoh weet daar alles van. Geboren in Teheran uit een Italiaanse moeder en een Iraanse vader met Amerikaans staatsburgerschap, wordt hij opgevoed in Iran en Engeland. Hij verhuist naar Californië, studeert daar aan de filmschool maar kiest uiteindelijk voor het theater, eerst in Los Angeles, dan in New York, vervolgens verovert hij de Europese podia. Behorend tot zoveel werelden kan het moeilijk verbazen dat Abdoh niet gelooft in essentialistische opvattingen die de dingen simpeler willen voorstellen dan ze zich eigenlijk voordoen.

Uptight (ev'rything is allright)

Abdoh's strategie is die van de vermomming. Het masker moet het onop-houdelijk spelen van een rol benadrukken. De travestie parodieert alle mogelijke essenties tot een aanhoudend carnaval. Het helse circus van *Tight Right White* herinnert niet toevallig aan Jean Genet's *Les Nègres*, dat als ondertitel 'A Clown Show' meekrijgt. Wat Edmund White in zijn (prachtige) biografie van Genet over dat stuk schrijft, kan al even goed slaan op Dar A Luz' heftische maskerade: "Ritual (...); meta-theatre (...); obscenity (...); satire of European culture (...); tight-jawed Black wisdom (...) - all of these tesserae compose this play in which the elements are set at slightly different angles, as they were in Byzantine mosaics, in order best to catch the light." Theater op de ruïnes van een zelfgenoegzame cultuur.

Niet enkel de aids-dimensie van het stuk zorgt ervoor dat *Tight Right White* in het teken van de apocalyps, dat wil zeggen van de drastische verandering,

staat. De vernietiging van een oude wereld waarin snelle verandering een feit is, maar waarin de aanvaarding van die omwentelingen flink overtijd is, vindt óók een neerslag in de in vraagstelling van vastgeroeste representaties van al even versterde noties van raciale en seksuele identiteit. Dit is theater als symptoom: de hybride voorstelling wil getuigen van een hybride wereld. Dar A Luz zet op het podium wat Peter Sellars bedoelt wanneer hij stelt dat "Nairobi is in London, Bogota is in New York", de derde wereld is hier, in de schoot van wat zelfs Willem Vermandere al de "bange blanke man" is gaan noemen. En het moet gezegd worden, here to stay. Urgentie-theater waarin zonder enig respect feitelijk geweld wordt beantwoord met poëtisch geweld. Uit noodzaak, om velerlei redenen. Niet in het minst omdat er een enorme kloof gaapt tussen aan de ene kant de inzichten van een minderheid die de complexe uitdaging en de vernieuwende verlokkingen van een bezoedelde, hybride wereld bejubelt en aan de andere kant de angstaanjagende voortschrijding van een politieke drang naar duidelijkheid en eenvoud, naar nationalistische, etnische, seksuele en andere zuiveringen.

En de sacrificiële cultuur van de zuiverheid slaat zienderogen toe, met een brutaliteit waaraan Dar A Luz nooit zal kunnen tippen. De migrant, de vluchteling, de dakloze, de werkloze, de aids-patiënt, de homoseksueel, kortom de ander, kortom O.J., is quantité négligeable, mag geslachtoffer worden tot nut van het algemeen belang. Tot er uiteindelijk niemand zal overblijven. Op die ziekelijke grap kan enkel waanzinnig gelach volgen. De Spaanse dialectfrase 'Dar A Luz' betekent 'licht geven, levenschenken'. Reza Abdoh maakt theater in het teken van de verschroeiende hitte die de wedergeboorte aankondigt. Zijn woedend ongeduld, machteloze frustratie, intense hoop, innige treurnis, excentrieke provocatie krijgen gestalte in een filmbeeld dat tijdens *Tight Right White* alsmar terugkeert: dat van een exploderende gloeilamp. Dar A Luz, of de vurige esthetica van de over-exposure.

Herman Asselberghs